

STANDARDIZACIJA

BILTEN SAVEZNE KOMISIJE ZA STANDARDIZACIJU — BEOGRAD

Godina 1952

Januar

Broj 1

NAŠIM PRETPLATNICIMA

Počev od prvog broja za 1952 g., bilten „Standardizacija“ izlazi u nešto smanjenom obimu, a i u skromnijoj opremi. Ove mere bile su uslovljene iz više razloga. Pre svega, bilo je neophodno da se snize troškovi stampe, jer dosadašnja pretplata nije mogla da ih pokrije. Pored toga, pomeranje cenovnika štamparskih usluga naviše, koje tek treba da usledi, zahteva da se traži rešenje koje će biti u skladu i sa mogućnošću izdavanja biltena „Standardizacija“ i sa interesom samih pretplatnika.

Upozoravajući pretplatnike na izloženo, napominjemo još jednu važnu činjenicu.

I pored nastojanja da se snize troškovi štampe biltena, ne postoji mogućnost da se u ovom trenutku odredi fiksna cena pojedinom primerku i fiksna godišnja pretplata. Prema tome, cena naznačena u ovom prvom broju, ustvari je samo akontacija jer štamparska preduzeća nisu u mogućnosti da već sad dadu svoje nove cenovnike, pa će isti imati retroaktivno dejstvo kad se objave.

Iz navedenih razloga mole se svi dosadašnji pretplatnici, kao i svi interesenti koji tek žele i treba da se pretplate na bilten „Standardizacija“, da to učine bez odlaganja. Eventualnu razliku pretplate, izazvanu novim cenama štamparskih usluga, pretplatnici će uplatiti naknadno, na osnovu obračuna koji će im biti dostavljen.

Redakcija

biltena „Standardizacija“

STANDARDIZACIJA U SVETLU NOVIH EKONOMSKIH MERA

S ovim brojem, bilten „Standardizacija“ stupa u treću godinu izlaženja, dočim je rad na organizaciji izrade standarda za jednu godinu stariji. U očevidnom bilansu dosadašnjeg rada može se zabeležiti: 12 izdatih brojeva biltena „Standardizacija“, oko 600 predloga standarda iznetih na javnu diskusiju, uspostavljanje veza i redovno održavanje neposrednog kontakta sa svima nacionalnim organizacijama za standardizaciju u svetu (osim organizacija sa područja sovjetskog bloka), učlanjenje u Međunarodnu organizaciju za standardizaciju (ISO) i u Međunarodnu elektrotehničku komisiju (IEC), organizovanje, javnosti pristupačne standardoteke sa oko 50.000 stranih standarda. Drugi deo bilansa, koji je manje uočljiv, ali koji je isto toliko važan, jeste moralno propagandni faktor. Zahvaljujući dosadašnjem radu, svest o važnosti i koristi standardizacije za privredu doprla je i do stručnih i do nestručnih kadrova, koji su doskoro vodili o tome malo računa.

Pokušaji rada na standardizaciji datiraju još od ranije; ali ovaj poslednji, neprekidan interval, traje skoro već pune tri godine. Rad je do u najnovije vreme obavljan s puno teškoća, subjektivnog i objektivnog karaktera. Počeci toga intervala datiraju iz vremena gotovo neposredno posle rezolucije Informbiroa, iz doba najteže borbe naših naroda za svoj opstanak. Takve standarde, koji bi, kao rezultat kolektivnih napora svih ekonomski i stručno-tehnički zainteresovanih faktora, trebali da predstavljaju optimalna rešenja za našu privredu kao celinu, nije se moglo ostvariti u to vreme. U eri administrativno-distributivnog načina poslovanja, privredna preduzeća, ustanove itd., nisu bila ekonomski zainteresovana ni na izradi, ni na donošenju standarda. Tek mali krug tehničkih stručnjaka poznavao je i osećao potrebu standardizacije, polazeći sa čisto stručno-tehničkog

stanovišta. Zbog toga, u to se vreme mogla sagledati samo mogućnost, da prema uzoru na Sovjetski Savez, standarde izrađuju službenici određenog organa državne uprave i da njihova primena sledi samo po naređenju državne uprave. U našoj zemlji, međutim, standardizacija je krenula već u samom začetku unekoliko različitim putem. U prvom redu, nastojano je da se spreči koncentracija velikog broja stručnjaka kod jednog organa državne uprave, a zato nije postojala ni mogućnost. Drugi nužan faktor predstavljala je činjenica, da je u to vreme već postojala tendencija za zbacivanje okova administrativnog poslovanja, odnosno, tendencija za prelazak na princip ekonomske zainteresovanosti privrednih jedinica i ljudi angažovanih u njima. S druge strane, trebalo je voditi računa i o ostacima primitivnosti u našoj privredi, zbog koje je postojalo relativno malo naših ljudi koji su imali potpuno jasne pojmove o standardima i standardizaciji. Zato se pred novoformirani organ za standardizaciju postavilo rešavanje sledećih osnovnih problema:

1. upoznati što širi krug stručnjaka, a po mogućnosti i ostalih interesenata sa potrebom i koristima standardizacije u privredi, i
2. dati standarde koji bi zaista odražavali mogućnosti proizvodnje i potrebe potrošnje.

Na posao oko izrade projekata predloga standarda povučen je priličan broj honorarnih saradnika, koji su se regrutovali među najboljim stručnjacima u zemlji. Njima je stavljena na raspolaganje i potrebna literatura, a naročito standardi stranih zemalja, tako da je i to, jednovremeno sa dejstvom biltena „Standardizacija“, predstavljalo najbolji način za popularizaciju standardizacije. Zadatak tih saradnika bio je da izrađuju predloge standarda, koji su, u to vreme, stavljeni do znanja zainteresovanoj javnosti putem

biltena „Standardizacija”. U principu, takav način rada bio je zaista demokratski, pa je svako pravno i fizičko lice imalo mogućnost da učestvuje pri tome radu svojim primedbama i dopunama na predloge standarda. Međutim, do u najnovije doba, to se učestvovanje izražavalo samo ako je postojala lična, finansijska zainteresovanost pojedinaca koji su bili za to naročito angažovani od Savezne komisije za standardizaciju. Ta saradnja sa strane privrednih preduzeća i privrednih ustanova, koje bi to trebalo da čine zbog vlastite ekonomske zainteresovanosti, uglavnom je posve nedostajala, osim kod manjeg broja zaista naprednih preduzeća.

Pri dosadašnjem načinu, po administrativno-distributivnom sistemu poslovanja, to drukčije nije ni bilo moguće. Tek, novim merama u privredi i novim privrednim sistemom dolazi do postepene promene i u pogledu zainteresovanosti preduzeća za standardizaciju. Preduzeća počinju sad da posluju u uslovima slobodnijeg delovanja ekonomskih zakona u proizvodnji i raspodeli dobara, pa tek sada mogu i standardi da dolaze do svog izražaja, ne samo kao tehnički, već i kao ekonomski faktori.

Sve ovo bili su objektivni uslovi koji dosad nisu dozvoljavali razmah standardizacije, ali pored njih postojali su i subjektivni uslovi. Kao važan razlog zbog koga standardizacija nije još u našoj privredi zauzela mesto koje joj pripada, jeste neshvaćanje u pogledu kadrova, kako u centralnom aparatu, u samoj Komisiji, tako i u pojedinim privrednim granama, izuzevši mašinogradnju.

Zbog svih tih razloga, a uprkos znatno uloženoj naporu, sav dosadašnji rad, prikazan u ovom bilansu, iako zamašan, ipak možemo smatrati samo kao pripremni, jer dosada ni u jednoj privrednoj grani taj rad nije doveo do cilja: do donošenja definitivnih standarda.

Poslednjom reorganizacijom državnog aparata pokrenuto je i pitanje standardizacije. Kompetencije svih ukinutih saveta Vlade FNRJ, koje su oni trebali da obavljaju u smislu Uredbe o jugoslovenskim standardima, saveznim propisima kvaliteta proizvoda i proizvođačkim specifikacijama (Sl. list FNRJ 17/51), prešle su na Saveznu komisiju za standardizaciju. Na taj način, Savezna komisija za standardizaciju postaje centralni organ za organizaciju izrade i za donošenje standarda, jedinstvenih za čitavu teritoriju FNRJ.

U vezi sa novim ekonomskim načinom poslovanja u privredi i sa popunjavanjem kadra, koji će sad moći, manje-više, da normalno deluje, nameće se kao neminovan i novi princip i nova tehnika rada na standardima, i pre njihovog donošenja i kod donošenja.

Osnovni princip treba da bude: rad na izradi i donošenju standarda interes je ekonomski, tehnički i naučno zainteresovanih proizvođačkih i potrošačkih preduzeća, naučnih ustanova, organa državne uprave itd., ukoliko, svih koji su zainteresovani na donošenju određenog standarda. Materija, čija se standardizacija u našoj privredi ne oseća kao potreba u bilo kome vidu, ne treba da bude predmet standardizacije. U vezi s time nameće se i pitanje predlaganja materije za standardizovanje i učestvovanje pri izradi i donošenju standarda, što će se, u okviru postojeće Uredbe, zasad najlakše rešavati na sledeći način:

1. Materiju koju bi trebalo standardizovati, predlažu (zajedno sa opsegom tih budućih standarda) sami gore navedeni interesenti ili, eventualno, i sama Savezna komisija za standardizaciju. Pošto je rad na mnogim standardima već u toku, ili je započet, Savezna komisija za standardizaciju objavljuje u ovom broju „Standardizacije” svoj predlog programa rada na izradi i donošenju standarda za 1952 godinu. Taj predlog sadrži, pored materije koja je već stavljena na diskusiju i koju treba još samo prodiskutovati pre donošenja, još i predmete čiji su projekti predloga standarda izrađeni, ali još nisu dati na diskusiju, i predmete čiju bi

standardizaciju, po mišljenju Savezne komisije za standardizaciju, trebalo pokrenuti u toku 1952 godine, a eventualno i ozakoniti.

2. U vezi sa željom interesenata da se pojedina materija uzme kao predmet standardizacije u toku 1952 godine, potrebno je da zainteresovani izraze svoje želje i u pogledu njihove saradnje pri izradi tih standarda. Ta saradnja može imati dva vida:

- a) učestvovanje u vidu aktivnog člana komisije za izradu i donošenje odnosnog standarda, i
- b) saradnja uz obavezno direktno primanje predloga standarda koji se zvanično izlažu javnoj diskusiji, radi davanja dopuna i primedaba na njih.

Oba ta vida saradnje besplatna su i u njima saraduju samo ekonomski, stručno-tehnički i naučno zainteresovana preduzeća, naučne ustanove, organi državne uprave, pojedinci itd.

Komisija pod a) saradivala bi pismenim putem, a samo u slučaju potrebe bi se i sastajala. Troškovi putovanja članova komisije — predstavnika interesenata — padali bi na račun odnosnog, zainteresovanog preduzeća, ustanove itd.

Ukoliko se za neku materiju ne jave interesenti, a prema mišljenju centralnih organa državne uprave tu bi materiju ipak trebalo standardizovati, tada se ti standardi ozakonjuju bez saradnika, što ne isključuje mogućnost da Savezna komisija može po nekim pitanjima honorarno konsultovati pojedine stručne i naučne radnike.

Sekretar svake pojedine komisije bio bi odgovarajući stručni sekretar iz sastava Savezne komisije za standardizaciju.

3. Takvom načinu rada prilagođen je i sistem distribucije predloga standarda. Projekte predloga standarda dobili bi, radi davanja mišljenja pre iznošenja na javnu diskusiju, svi aktivni članovi komisije pod 2a). Tek nakon ovako formulisanog mišljenja projekt bi bio iznet na javnu diskusiju u vidu predloga standarda. Po jednu kopiju ovakvog predloga standarda dobili bi, pored aktivnih članova komisije pod 2a), i svi zainteresovani koji su na osnovu tač. 2b) izrazili želju da učestvuju pri radu na izradi standarda, davanjem svojih primedaba i dopuna. Sama činjenica, da je predlog standarda objavljen na diskusiju, biće zvanično oglašena anotacijom u biltenu „Standardizacija”, a po potrebi objavljena i u stručnim i drugim časopisima. Da bi se i ostali interesenti, koji nisu unapred izrazili želju za saradnjom prema tač. 2, mogli upoznati detaljno sa predlogom standarda, kopije svih predloga biće izložene na dostupnim mestima u privrednim centrima. Ali, kopije predloga standarda mogu se uz naplatu i poručiti od Savezne komisije za standardizaciju.

4. Nakon završetka javne diskusije, Savezna komisija za standardizaciju dostavlja primljene primedbe i dopune aktivnim članovima komisije (v. tač. 2a), zajedno sa predlogom standarda koji je nanovo izrađen, odnosno, dopunjen prema primljenim primedbama i dopunama. Nakon konačnog zaključka u vidu predloga komisije (koji zaključak može biti donet pismenim ili usmenim sporazumevanjem), Savezna komisija za standardizaciju donela bi standard u vidu rešenja u Službenom listu Vlade FNRJ.
5. Pojedini standardi, gde bi izlaganje javnoj diskusiji pretstavljalo samo suvišnu formalnost, ili bi samo odugovlačilo donošenje, bili bi donošeni bez javne diskusije. To je slučaj kod opštih i osnovnih standarda, koji su zvanično ili nezvanično prihvaćeni kao međunarodni standardi, ili kao međunarodne preporuke ISO, IEC i ostalih međunarodnih organizacija.

6. Izvesni standardi, čije hitno donošenje zahtevaju potrebe naše privrede i opšti interesi zemlje, donosili bi se u vidu „privremenih standarda“, nakon prethodnog konsultovanja kratkim putem sa najzainteresovanijim preduzećima, ustanovama itd. Ti „privremeni standardi“ objavljivani bi se sa važenjem samo za određeni rok, u toku koga se mogu podnositi predlozi, primedbe i dopune na iste. Njihovo važenje počelo bi od dana donošenja. Nakon završetka toga roka, doneo bi se definitivni standard. Interesenti, koji se ne bi mogli pridržavati pojedinih odredaba donetih „privremenim standardom“, mogli bi, u smislu čl. 7 Uredbe o jugoslovenskim standardima, saveznim propisima kvaliteta proizvoda i proizvođačkim specifikacijama (Sl. list FNRJ 17/51) da u roku od 30 dana od donošenja „privremenog standarda“ traže za sebe odstupanje od tih tačaka.

Takvim radom, jugoslovenski standardi i naša standardizacija uopšte, dobijaju svoj ekonomski karakter i nove prednosti:

1) Predmet standardizacije biće samo materija koja je potrebna privredi, jer će ona sama učestvovati pri prihvaćanju programa i moći da taj program dopunjuje pri svakoj potrebi.

2) Standardi će, pri određenom stepenu našeg privrednog razvitka, predstavljati ekonomski optimum sa stanovišta naših proizvodnih mogućnosti i potreba potrošnje, jer će u njihovom stvaranju učestvovati ekonomski zainteresovani faktori.

3) Troškovi izrade standarda smanjiće se, u prvom redu, jer će predloge standarda primati samo oni koji žele i mogu, i kojima je od inte-

resa da daju svoje primedbe i dopune na predloge standarda pre njihovog donošenja, a u drugom redu, jer deo troškova izrade nose sami interesenti kojima je donošenje standarda i pravilan standard od najprečeg interesa.

4) Biće uprošćen na najveću moguću meru administrativni i formalni postupak oko izrade i donošenja standarda, dok će saradnja svih ekonomski zainteresovanih ipak biti u punoj meri omogućena i obezbeđena.

Razumljivo je, da taj način rada i takav karakter jugoslovenskih standarda mogu da budu obezbeđeni samo ako privreda, nauka i odgovarajući organi državnog aparata shvate važnost standardizacije i posledice koje proizilaze iz njihovog učestvovanja, odnosno neučestvovanja, ne samo po njih same, već i za našu privredu u celini. Radom na standardima u tome smislu, treba da se bave proizvođači, potrošači, trgovina kao predstavnik želja i traženja širokih potrošačkih krugova, naučne ustanove, privredne ustanove i organi državne uprave, radnički saveti privrednih preduzeća i privrednih udruženja, stručni saveti za pojedine industrijske grane i društvene organizacije.

Na takav način ostvareni i doneti standardi, neće predstavljati akt administrativne prinude sa strane državne administracije koja organizuje taj posao. Oni će biti rađeni i donošeni uz demokratsko učešće svih zainteresovanih koji to učešće sami žele i koji su u stanju da pri tome radu učestvuju; na taj način, jugoslovenski standardi poprimiće karakter međusobnih sporazuma, ozakonjenih formalno-pravnim aktom donošenja.

D K 389,6 : 658,51 „1952“

PROGRAM RADA NA IZRADI JUGOSLOVENSKIH STANDARDA U TOKU 1952

Nakon pripremnog rada od preko dve godine, Savezna komisija za standardizaciju objavljuje prvi, konkretni program rada na izradi jugoslovenskih standarda.

Taj program rada ne treba smatrati definitivnim. On je ustvari poziv na saradnju i diskusiju svima privrednim, proizvodnim i trgovinskim preduzećima, privrednim ustanovama, privrednim naučnim institutima, svima onima koji **treba** da učestvuju pre nego što se ozakone standardi koje će oni sami morati da primenjuju.

Program sadrži: a) rad na dovršenju u cilju ozakonjenja tokom 1952 godine onih standarda, koji su već bili objavljeni na javnu diskusiju putem biltena »Standardizacija« krajem 1950 i u toku 1951 godine; b) rad na pripremi novih predloga standarda u cilju njihovog objavljivanja na javnu diskusiju u toku 1952 godine i rad na njihovom dovršenju u cilju ozakonjenja u toku 1952 godine, i c) rad na izradi projekata novih predloga standarda i dalja priprema u cilju njihovog iznošenja na javnu diskusiju tokom 1952 godine i ozakonjenja tokom 1953 godine.

Iz prioriteta, a i iz tehničkih razloga, u program za dovršenje i ozakonjenje tokom 1952 godine nisu ušli svi predlozi standarda koji su dosad objavljeni na javnu diskusiju.

Za popunjavanje programa pozvani su svi zainteresovani, kako za dopunu, tako i za izbacivanje pojedinih tačaka toga programa. Svaki takav novi predlog potrebno je da kod proizvoda bude obrazložen ekonomskim razlozima, naročito podacima o približnoj količini proizvodnje u našoj zemlji, o broju proizvođača i neposrednih potrošača (kupaca neposredno od proizvođača); a, za svaki predlog, potrebno je dati obrazloženje o koristi koja bi bila postignuta standardizacijom te materije. O svakom takvom predlogu biće zatražena mišljenja najzainteresovanijih faktora i tek tada će

taj predlog ući u program. Uz svaki predlog, za uzimanje u rad nove materije, potrebno je dati izrađeni projekt predloga standarda ili, bar materijal koji bi mogao da služi kao osnova za diskusiju (proizvođačke specifikacije, dobavni uslovi, katalozi, navođenje stranih standarda kojima se preduzeće služi itd.). Osim toga, trebalo bi da bude navedeno šta bi standard trebao da obuhvati (određivanje dimenzija, kvaliteta, tipizacija, metode ispitivanja itd.).

Saradnja preduzeća i ustanova ne iscrpljava se samo dopunjavanjem programa; ona je još važnija, neophodna, pri izvršenju programa. Standardi, pri čijoj obradi ne saraduju zainteresovani, gube karakter optimalnog rešenja sa stanovišta čitave privrede, jer se takvo rešenje može iskristalizovati samo diskusijom u cilju dopunjavanja predloga koji nužno, više ili manje, nosi pečat subjektivnosti autora ili grupe autora. Na predloge standarda koji su dosad bili izlagani javnoj diskusiji, stizalo je malo primedaba. Mnogi od njih, da su bili ozakonjeni samo na osnovu iznetog predloga i prispelih primedaba, ne bi predstavljali unapređenje, već kočnicu, pa bi takvo njihovo dejstvo teško osetila i naša privreda, a i konačni potrošači. Bilo je izvesnih predloga standarda koji nisu odgovarali ni uslovima proizvođača, a ni uslovima potrošača, ili su, pak, izrađeni samo sa stanovišta proizvođača koje nije uvek identično sa potrebama potrošača. Cilj je saradnje zainteresovanih da se taj nesklad otkloni, pa da i jedni i drugi, a i svi oni koji će te standarde u praksi primenjivati, dođu putem standarda do rešenja koja će odgovarati njima svima.

Potrebno je da zainteresovani, u vezi sa izloženim programom na str. 4, 5 i 6, u roku od 15 dana po islasku ovog broja »Standardizacije« dostave svoje primedbe i da se izjasne u pogledu njihove saradnje pri izvršenju programa. Bliza uputstva o načinu saradnje naći će u uvodnom članku ovog broja.

Redni broj	Naziv standarda ili grupe standarda	Traži se projekat predloga standarda	Traži se saradnja pre izlaganja javnoj diskusiji	Traži se saradnja pri javnoj diskusiji	Traži se saradnja ne-posr. pre donošenja def. standarda	Pr im e d b a
1. OPŠTI STANDARDI						
1	Standardni brojevi (tabele i objašnjenja).	—	—	—	da	Izrađen na osnovu prepor. međunar. organiz. za stand. (ISO). Za štampu u toku 1952 godine
2	Znaci za naučne pojmove primenjene u tehnici.	—	da	da	da	Za štampu u toku 1952 g.
3	Matematski znaci.	—	da	da	da	"
2. METALURGIJA						
1	Klasifikacije i označavanje jugosl. čelika.	—	—	da	da	
2	Pregled standardnih konstrukcionih čelika, 2 str.	—	da	da	da	
3	Ispitivanje metala (opšti pojmovi, simboli i oznake; ispitivanje istezanjem, tvrdoće, žilavosti; tehnološke metode ispitivanja, 5 standarda — 35 str.).	—	—	da	da	Za štampu u toku 1952 g.
4	Vruće valjani šipkasti čelik (tehnički propisi za izradu istog, okrugli čelik za opšte svrhe, okrugli čelik za zakivke, kvadratni čelik, pljosnati čelik, šestougao- ni čelik, čelični ravnokraki ugaonici, čelični razno- kraki ugaonici, čelični I nosači, čelični U profili; 10 standarda, 25 str.).	—	—	da	da	"
5	Vučeni šipkasti čelik (tehnički propisi za izradu i isporuku, okrugli, kvadratni, pljosnati, šestougao- ni čelik) (5 standarda, 9 strana).	—	—	da	da	"
6	Čelični limovi i trake (obični i pocinkovani limovi trgovačkog kvaliteta, konstrukcioni, brodski i kotlov- ski limovi, tanki lim za duboko izvlačenje, hladno va- ljane trake iz nisko ugljeničnih i hvalitetnih čelika, obručni i široko pljosnati čelik. 11 standarda — 52 str.).	—	—	da	da	"
7	Čelične cevi (gasne i vodovodne cevi sa spojkom, za- varene konstrukcione cevi, zavarene cevi za name- štaj, čelične zaštitne cevi i spojke za elektro vodove. 4 standarda — 8 strana).	—	—	da	da	"
8	Žica (žica normalno okrugla i žica za zavrtnje, ka- librirana okrugla, profilisana pljosnata i poluokrugla, knjigovezačka okrugla, fazonska, bodljikava, patenti- rana, ispitivanje vučene žice. 10 standarda — 20 str.).	—	da	da	da	Za štampu u toku 1952 g.
9	Betonski čelik.	—	da	da	da	
10	Elektrode i žice za električno i gasno zavarivanje. (2 standarda — 18 strana).	—	—	da	da	"
11	Sirovi bakar.	—	da	da	da	"
12	Bakarni polufabrikati (pljosnati i okrugli bakar, lim, trake, bakarna žica: obično vučena, tačno vučena, za vazdušne vodove, telegrafsko-telefonska (8 stan- darda — 8 strana).	—	—	da	da	"
13	Zavarivanje (pojmovi, nazivi i definicije, ispitivanje kvaliteta zavarenih slojeva, ispitivanje stručne spo- sobnosti zavarivača, označavanje zavarenih slojeva na crtežima (4 standarda — 41 str.).	—	da	da	da	"
14	Liv (odlivci od sivog i odlivci od temper liva (2 standarda — 16 strana).	—	da	da	da	"
15	Fero legure (fero hrom, fero silicijum i fero man- gan).	da	da	da	da	"
3. MAŠINOGRADNJA						
1	Crteži u mašinogradnji (18 standarda — 69 str.).	—	—	da	da	Za štampu u toku 1952 g.
2	Navoji (25 standarda — 30 str.).	—	—	da	da	"
3	Ključevi (31 standard — 34 str.).	—	—	da	da	"
4	Zavrtnji i navrtke (89 standarda — 119 str.).	—	—	da	da	"
5	Podložne pločice i rascepke (10 standarda — 11 str.).	—	—	da	da	"
6	Čivije (6 standarda — 6 str.).	—	—	da	da	"
7	Alat za sečenje navoja (23 standarda — 33 str.).	—	da	da	da	
8	Granična merila (1 standard — 4 str.).	—	da	da	da	
9	Uobličavanje tehničkih površina, tolerancije i pode- šavanja (150 standarda — 227 str.).	—	—	—	da	Izrađeno na osnovu prepo- ruke Međunar. organizac. za standardizaciju (ISO)

Redni broj	Naziv standarda ili grupe standarda	Traži se projekat predloga standarda	Traži se saradnja pre izlaganja javnoj diskusiji	Traži se saradnja pri javnoj diskusiji	Traži se saradnja ne-posr. pre donošenja def. standarda	Pr im e d b a
10	Zakivci (13 standarda — 32 strane).	—	—	—	—	
11	Ispitivanje mašina za obradu metala skidanjem strugotine (vertikalne, radialne i viševretenske bušilice, horizontalne, vertikalne, odvalne i glodalice za ravno glodanje i za navoje, podeone glave, brusilice za okruglo brušenje spolja i iznutra, horizontalne bušilice i glodalice sa čvrstim vretenikom, iste sa čvrstim stubom i pokretnim stolom, i iste sa pokretnim stubom (15 standarda — 74 str.).	—	—	da	da	Za štampu u toku 1952 g.
4. ELEKTROTEHNIKA						
1	Naponi, struje i frekvencije.	—	—	da	da	Za štampu u toku 1952 g.
2	Simboli i planovi jake struje.	—	—	—	da	Rađeno po standardu Elektrotehničke komisije za standardizaciju (IEC) Za štampu u 1952 godini
3	Simboli i planovi slabe struje.	—	—	—	da	Rađeno po standardu Međunarodne komisije za elektrotehniku (IEC) Za štampu u toku 1952 g.
4	Elektrotehnički rečnik (grupa 05/osnovni pojmovi, 10/mašine i transformatori, 15/razvodne ploče i aparati za spajanje i regulisanje i 25/proizvodnja, prenos, distribucija energije).	—	—	—	da	Rađeno po Međunarodnom elektrotehničkom rečniku izdanje (IEC)
5	Izolovani provodnici za jaku i slabu struju (2 standarda — 28 str.).	—	da	da	da	Za štampu u toku 1952 g.
6	Izolovane žice za električne mašine i aparate.	—	da	da	da	
7	Izolaciona traka.	—	—	da	da	Za štampu u toku 1952 g.
8	Smer i broj obrtanja električnih mašina.	—	—	da	da	"
9	Oznake vrste zaštite na električnim mašinama, transformatorima i aparatima.	—	da	da	da	
10	Pravila o strujomerima i njihovom ispitivanju.	—	da	da	da	
11	Propisi za obeležavanje stega.	—	da	da	da	
12	Izvođenje električnih instalacija jake i slabe struje u zgradama.	—	—	—	—	U štampi kao definitivni jugoslovenski standard
13	Izvođenje električne instalacije u rudnicima.	—	da	da	da	Po (IEC)
14	Elektrotehnički rečnik (grupa 20/uređaji za naučna i industrijska merenja, 35/razni elektromehanički uređaji, 40/elektrotermički uređaji, 45/osvetljenje, 55/telegrafija i telefonija i 60/radio tehnika).	—	—	—	da	
5. HEMISKA INDUSTRIJA						
1	Sredstva za zaštitu bilja (8 standarda — 19 str.).	—	—	—	da	
2	Veštačka gnojiva (3 standarda — 10 str.).	—	—	da	da	
3	Anorganske soli (natrium-karbonat tehn., natrium-hidroksid tehn., natrium-tiosulfat tehn., natrium-sulfit tehn., kalium-metabisulfit, amonijum-sulfat tehn., natrium-bikarbonat tehn., natrium-bikarbonat farm. (8 standarda — 25 str.).	—	—	da	da	
4	Vinska kiselina.	—	—	da	da	
5	Glicerin.	—	—	da	da	
6	Pasta za zube.	—	—	da	da	
7	Kožarska pomoćna sredstva.	—	—	da	da	
8	Kalcium karbonat, praec.	—	—	da	da	
9	Tutkalo kožno i koštano (2 standarda — 6 str.).	—	—	da	da	
10	Želatin tehn. i prečišćeni (2 standarda — 6 str.).	—	—	da	da	
11	Izolacioni lakovi i crni špiritni lakovi.	—	—	da	da	
12	Anorganske kiseline i soli (sumporna kiselina tehn., 66 ^o Bé, sosa kiselina tehn., sosa kiselina sint., natrium-pirosulfit tehn., barijum-sulfid tehn., natrium-hlorid (kuhinjska so), natrium-hlorid (za kožarsku industriju) kalcium-cijanid (3 standarda — 40 strana).	—	—	da	da	
13	Sredstva za bojenje (bele zemljane boje, ulepšane zemljane boje, crne boje, lakovne boje, močila, hromove žute boje, hromove zelene boje, zemljane boje na bazi oksida gvožđa, zemljane boje na bazi hidroksida gvožđa, uljane boje, faktis uljane boje, uljani lakovi, firnisi, sapuni, antracensko mastilo (15 standarda — 74 str.).	—	da	da	da	

Redni broj	Naziv standarda ili grupe standarda	Traži se projekat predloga standarda	Traži se saradnja pre izlaganja javnoj diskusiji	Traži se saradnja pri javnoj diskusiji	Traži se saradna ne-postr. pre donošenja def. standarda	Pr im e d b a
6. HEMISKO-PREHRANBENA INDUSTRIJA						
1	Polupreradevine voća (pulpa, voćna srž — mark, sirovi voćni sok — sukus ((4 standarda — 8 str.).	—	—	da	da	Za štampu u toku 1952 g.
2	Voćne preradevine (marmelada, džem, kompot, voće i voćni sok konzerviran alkoholom (5 standarda — 9 str.).	—	—	da	da	"
3	Veštačka šumeća voćna pića.	—	—	da	da	"
4	Kvasac donjeg vrenja.	—	—	da	da	"
5	Sirće (opšti uslovi, metodi ispitivanja (2 standarda — 17 str.).	—	da	da	da	"
6	Šećer.	—	da	da	da	"
7	Pekarski kvasac.	—	da	da	da	"
8	Špirit.	—	da	da	da	"
9	Pivo.	—	da	da	da	"
10	Slad.	—	da	da	da	"
11	Bonboni.	—	da	da	da	"
12	Jaka alkoholna pića — opšti uslovi.	—	da	da	da	"
13	Skrob (iz kukuruza, krompira, pirinča, pšenice (5 standarda).	da	da	da	da	"
14	Dekstrin (iz pirinča i krompira (2 standarda).	da	da	da	da	"
15	Čiriš.	da	da	da	da	"
16	Patočno ulje.	—	da	da	da	"
17	Tehnička glikoza.	da	da	da	da	"
7. PAPIR						
1	Papir, karton, lepenke i oprema (tipizacija, uslovi kvaliteta, priručne metode ispitivanja, laboratorijske metode ispitivanja).	da	da	da	da	"
8. STAKLO						
1	Ravno staklo.	—	da	da	da	Za štampu u toku 1952 g.
2	Šuplje staklo.	—	da	da	da	"
9. UGALJ						
1	Ugalj kao gorivo — opšti uslovi.	—	—	—	da	U štampi kao privremeni jugoslovenski standard
2	Ugalj kao gorivo — uzimanje i obrada uzoraka za ispitivanje.	—	—	—	da	"
3	Ugalj kao gorivo — metode ispitivanja.	—	—	—	da	"
10. KOŽA I OBUĆA						
1	Sirova koža domaćeg porekla (5 standarda — 25 strana).	—	—	—	—	"
2	Učinjena koža (10 standarda — 35 str.).	—	—	—	—	"
3	Obuća (8 standarda — 39 str.).	—	—	—	da	"
11. TEKSTIL						
1	Vuna (vuneno češljano i vlačano predivo, tkanine, otpaci (5 standarda — 40 str.).	—	—	da	da	"
2	Kudelja (vlakno, ind. predivo, kanap, užarija, tkanine (5 standarda — 52 str.).	—	—	da	da	"
3	Juta (predivo, tkanine (2 standarda 18 str.).	—	—	da	da	"
4	Industrijsko sisal-predivo.	—	—	da	da	"
5	Veštačka svila (predivo, tkanine) (2 standarda — 32 str.).	—	—	da	da	"
6	Pamuk (vlakno, predivo, tkanine, konac) (4 standarda).	da	—	da	da	Umesto predloga, kao baza za javnu diskusiju uzet je propis kvaliteta UZUP RH br.
7	Muška teška konfekcija vunena i poluvunena.	—	—	da	da	Za štampu kao definitiv. jug. standard u toku 1952 g.
8	Muška teška konfekcija — platnena.	—	—	da	da	"
9	Muška laka konfekcija.	—	—	da	da	"
10	Trikotažna konfekcija.	—	da	da	da	Za štampu kao definitivni jug. standard u toku 1952 g.
11	Konac.	da	da	da	da	"

DK 669

DK621.3

PREDLOZI JUGOSLOVENSКИH STANDARDA IZ OBLASTI CRNE METALURGIJE

Predlog br. 550 Tehnički propisi za izradu i isporuku vučenog čelika.

Ovaj predlog standarda obuhvata tehničke propise koji se odnose na vučene čelike: okrugle, pljosnate, šestougaone i kvadratne, koji su dobijeni hladnim vučenjem iz vruće valjanog čelika, a koji se primenjuju tamo, gde je potrebna uska tolerancija u dimenzijama preseka, ili čista površina. Dalje, obuhvaćeni su standardni kvaliteta materijala iz kojih se izrađuju ovi čelici, stanja u kojima se isporučuju, spoljašni izgled, način ispitivanja, preuzimanja i proveravanja kvaliteta, zatim označavanje i način isporuke.

Predlog br. 551 Vučeni čelik okrugli.

Ovaj predlog standarda obuhvata oblik, dimenzije i tolerancije.

Predlog br. 552 Vučeni čelik kvadratni.

Ovaj predlog standarda obuhvata oblik, dimenzije i tolerancije.

Predlog br. 553 Vučeni čelik pljosnati.

Ovaj predlog standarda obuhvata oblik, dimenzije i tolerancije.

Predlog br. 554 Vučeni čelik šestougaoni.

Ovaj predlog standarda obuhvata oblik, dimenzije i tolerancije.

Predlog br. 555 Okrugli čelik za zakivke.

Ovaj predlog standarda obuhvata vruće valjani čelik za zakivke, daje dimenzije i tolerancije, kvalitete materijala i mehaničke osobine, spoljni izgled, način ispitivanja i preuzimanja, zatim način označavanja i isporuke.

Predlog br. 556 Čelik za beton.

Ovaj predlog standarda obuhvata dimenzije i tolerancije, kvalitete materijala i mehaničke osobine, spoljni izgled, način ispitivanja i preuzimanja i način označavanja i isporuke.

Predlog br. 557 Žice za gasno varenje gvozdenog i negvozdenog materijala.

Ovaj predlog standarda obuhvata žice za zavarivanje i navarivanje čelika, šipke za zavarivanje i navarivanje sivog liva, žice i šipke za zavarivanje valjanih i livenih bakarnih i aluminijumskih legura; propisuje spoljni izgled, dimenzije i tolerancije, ponašanje prilikom topljenja u acetilenskom plamenu, hemijski sastav i daje oznake; pored toga, obuhvata način ispitivanja žice za gasno zavarivanje čelika, zatim način pakovanja i označavanja.

Predlog br. 558 Elektrode za građevinske, mašinske, kotlovske i brodske konstrukcije.

Ovaj predlog standarda obuhvata podelu elektroda, vrste elektroda i njihove oznake, sa navodom čistoće i mehaničkih osobina; određuje dimenzije i dozvoljena odstupanja; opisuje površinu i posebna svojstva elektroda, zatim, zavarljivost i oblik vara; donosi način ispitivanja elektroda, plasta i materijala šava, i konačno, način pakovanja i označavanja elektroda.

PREDLOZI JUGOSLOVENSКИH STANDARDA IZ OBLASTI ELEKTROTEHNIKE

Predlog br. 559 Izolaciona traka.

Ovaj predlog standarda obuhvata natpise, dimenzije, osobine i način ispitivanja lepljivosti, čvrstoće na kidanje i izolacione moći.

Prilikom rasmatranja ovog predloga, treba obratiti pažnju na vrednosti propisane za lepljivost u svežem stanju, posle veštačkog starenja i skladištenja, kao i na vrednosti za čvrstoću na kidanje. Sve vrednosti u ovom predlogu odnose se na širinu trake od 10 mm. Međutim, budući da je normalna širina trake 15 mm, bilo bi možda celishodnije da se vrednosti odnose na širinu trake od 15 mm. Predlog je izrađen po ugledu na DIN 57340 od maja 1950 (ranije VDE 0340 od marta 1944).

Predlog br. 560 Smer i broj obrtaja električnih mašina.

Ovaj predlog standarda obuhvata propise za određivanje smera obrtaja električnih mašina i agregata, standardne brojeve obrtanja i brojeve obrtanja za centrifugalne probe. Predlog je izrađen po ugledu na VDE 0530 od aprila 1941 god.

DK 621.791

PREDLOZI JUGOSLOVENSКИH STANDARDA IZ OBLASTI TEHNIKE ZAVARIVANJA

Predlog br. 561 Tehnika zavarivanja: definicije pojmova i nazivi.

Ovaj predlog standarda obuhvata definicije zavarivanja i zavarljivosti, zatim vrste zavarivanja, definicije pojmova koji su u vezi sa šavom, vrste šavova, vrste zavarenih spojeva i vrste postupaka zavarivanja.

Predlog br. 562 Označavanje zavarenih spojeva na crtežima.

Ovaj predlog standarda obuhvata simbole za označavanje vrste šava i spoja na crtežima, kao i propise za upisivanje u crteže svih ostalih podataka potrebnih za izvršenje zavarenih spojeva.

Predlog br. 563 Ispitivanje kvaliteta električno ili plamenom zavarenih spojeva.

Ovaj predlog standarda obuhvata metode ispitivanja kvaliteta električno ili plamenom zavarenih čeličnih spojeva, i to: ispitivanje razaranjem radi ustanovljenja mehaničkih osobina i strukture, ispitivanje bez razaranja radi otkrivanja lokalnih grešaka (površinska, magnetoskopska i rentgenska ispitivanja).

Predlog br. 564 Ispitivanje stručne sposobnosti zavarivača za elektrolučno i gasno zavarivanje čelika.

Ovaj predlog standarda obuhvata uputstva za teoriska i praktična proveravanja stručne sposobnosti zavarivača, odnosno, kandidata za zavarivača.

DK 389.171

DK 661

OSNOVNI STANDARDI

Predlog br. 565 Standardni brojevi.

Ovaj predlog standarda obuhvata:

- 1) Tablicu standardnih brojeva, u kojoj se nalaze osnovni redovi R 5, R 10, R 20, R 40, položajne brojeve, mantise osnovnih redova i relativnu razliku vrednosti osnovnih brojeva od izračunatih brojeva u % (ova tablica u potpunosti odgovara predlogu ISO, Tehničkog komiteta — 32, od juna 1938 god.).
- 2) Definicije objašnjenja, terminologiju i obeležavanje standardnih brojeva, zatim, izvedene i izvanredne redove.
- 3) Uputstvo za primenu standardnih brojeva.

DK 677

PREDLOZI JUGOSLOVENSКИH STANDARDA IZ OBLASTI TEKSTILNE INDUSTRIJE

Predlog br. 566 Industrisko predivo od viskozne, acetatne i bakrene veštačke svile.

Ovaj predlog standarda odnosi se na normalno predivo od viskozne, acetatne i bakrene svile celuloznog porekla. On obuhvata opšti deo, razvrstavanje, tehničke i opšte uslove, klasifikaciju po kvalitetu izrade, opremu i označavanje.

Predlog br. 567 Tkanine od veštačke svile za široku potrošnju.

Ovaj predlog standarda odnosi se na tkanine za široku potrošnju, izrađene od viskozne, acetatne i bakrene svile i kombinacije ovih vrsta. Njime se određuju opšti i tehnički uslovi, i podela i klasifikacija ovakvih tkanina.

Predlog br. 568 Industrisko laneno predivo.

Ovaj predlog standarda odnosi se na laneno predivo izrađeno na industrijski način, a namenjeno za industrijsku i zanatsku preradu. On propisuje uslove kod kupovine i prodaje lanenog prediva domaćeg i inostranog porekla.

Predlog br. 569 Kudeljne tkanine.

Ovaj predlog standarda obuhvata osobine i podatke kudeljnih tkanina u vezi sa proizvodnjom, trgovinom i klasifikacijom.

Predlog br. 570 Juteno predivo.

Ovaj predlog standarda obuhvata osobine i podatke jutelog prediva proizvedenog u FNRJ, u vezi sa proizvodnjom, trgovinom i klasifikacijom.

Predlog br. 571 Jutene tkanine.

Ovaj predlog standarda obuhvata svojstva i podatke jutelih tkanina proizvedenih u FNRJ, u vezi sa proizvodnjom, trgovinom i klasifikacijom.

Predlog br. 572 Industrisko sizal—predivo.

Ovaj se predlog standarda odnosi na sizal-predivo, izrađeno na industrijski način od dugačkog sizal-vlakna, a obuhvata uslove kod kupovine i prodaje.

PREDLOZI JUGOSLOVENSКИH STANDARDA IZ OBLASTI HEMISKE INDUSTRIJE

Predlog br. 573 Kalciumcijanamid — CaCN_2 .

Ovaj predlog standarda odnosi se na proizvod dobijen azotovanjem kalciumkarbida. Predlog obuhvata: opšte napomene, tehničke propise, način uzimanja uzoraka, metode ispitivanja, način pakovanja i oznake i način uskladištenja. Upotrebljava se u poljoprivredi (kao veštačko azotno gnojivo) i hemiskoj industriji (za dobijanje amonijaka, kalciumcijanida i dr.).

Predlog br. 574 Superfosfat — $\text{Ca}(\text{H}_2\text{PO}_4) \cdot 2\text{H}_2\text{O} + 2(\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O})$.

Ovaj predlog standarda odnosi se na proizvod dobijen dejstvom sumporne kiseline na sirovi fosfat ili koštanu krupicu. Predlog obuhvata: opšte napomene, tehničke propise, način uzimanja uzoraka, metode ispitivanja, način pakovanja i oznake i uskladištenje. Upotrebljava se u poljoprivredi kao veštačko fosforno gnojivo i u industriji vrenja.

Predlog br. 575 Nitrofoskal.

Ovaj predlog standarda odnosi se na proizvod dobijen mešanjem suvog superfosfata, kalciumcijanamida i kalijum-sulfata ili hlorida. Predlog obuhvata: opšte napomene, tehničke propise, način uzimanja uzoraka, metode ispitivanja, način pakovanja i oznake i uskladištenje. Upotrebljava se u poljoprivredi kao mešano veštačko gnojivo.

Predlog br. 576 Amoniumsulfat, tehnički — $(\text{NH}_4)_2\text{SO}_4$.

Ovaj predlog standarda odnosi se na proizvod dobijen apsorbcijom amonijaka u sumpornoj kiselini, oslobođenog iz kalciumcijanamida. Predlog obuhvata: opšte napomene, tehničke propise, način uzimanja uzoraka, metode ispitivanja, način pakovanja i oznake i način uskladištenja. Upotrebljava se u industriji vrenja, u kožarskoj, tekstilnoj i drugim industrijama.

Predlog br. 577 Natriumhlorid (kuhinjska so) — NaCl .

U cilju donošenja jugoslovenskog standarda upozoravaju se zainteresovani da prouče Privremeni propis 28—49, Sol (kuhinjska), izdanje Uprave za unapređenje proizvodnje pri Planskoj komisiji NR Hrvatske i, da na njega dadu svoje primedbe Saveznoj komisiji za standardizaciju. Ovaj propis važi u ovom slučaju umesto iznošenja na javnu diskusiju zasebnog predloga jugoslovenskog standarda.

Predlog br. 578 Sumporna kiselina, tehnička, $660\text{Be} - \text{H}_2\text{SO}_4$.

Ovaj predlog standarda odnosi se na proizvod gustoće 660Be , dobijen kontaktnim postupkom. Predlog obuhvata: opšte napomene, tehničke propise, način uzimanja uzoraka, metode ispitivanja, način pakovanja i oznake i način uskladištenja. Upotrebljava se u hemiskoj, farmaceutskoj, tekstilnoj, kožarskoj, prehranbenoj industriji, u industriji eksploziva itd.

Predlog br. 579 Sona kiselina, tehnička hlorovodonična kiselina, tehnička) — HCl.

Ovaj predlog standarda odnosi se na proizvod dobijen dejstvom sumporne kiseline na natriumhlorid. Predlog obuhvata: opšte napomene, tehničke propise, način pakovanja i oznake i način uskladištenja. Upotrebljava se u hemiskoj industriji, prehranbenoj, tekstilnoj i drugim granama industrije i zanatstva.

Predlog br. 580 Sona kiselina, sintetička (hlorovodonična kiselina sintetička) — HCl.

Ovaj predlog standarda odnosi se na proizvod dobijen sintezom iz vodonika i hlora. Predlog obuhvata: opšte napomene, tehničke propise, način uzimanja uzoraka, metode ispitivanja, način pakovanja i oznake i način uskladištenja. Upotrebljav se u hemiskoj i farmaceutskoj industriji, a i u drugim industrijama.

Predlog br. 581 Natriumhlorid za industriju koža, (kožarska so).

Ovaj predlog standarda odnosi se na industrisku so dobijenu isparavanjem slanih voda na industriski način i

namenjenu za potrebe soljenja u industriji prerade sirovih koža. Predlog obuhvata: opšte napomene, tehničke propise, način uzimanja uzoraka, metode ispitivanja, način pakovanja i oznake i način uskladištenja.

Predlog br. 582 Vinska kiselina — C₄H₆O₆.

U cilju donošenja jugoslovenskog standarda upozoravaju se zainteresovani da prouče Privremeni propis 47—49, vinska kiselina, izdanje Uprave za unapređenje pri Planskoj komisiji NR Hrvatske, i da na njega dadu svoje primedbe Saveznoj komisiji za standardizaciju. Ovaj propis u ovom slučaju važi umesto iznošenja na javnu diskusiju zasebnog predloga jugoslovenskog standarda.

NAPOMENA: Predlozi svih standarda anotiranih u ovom broju biltena, otposlali su interesentima radi davanja mišljenja i stavljanja primedbi. Interesenti koji nisu primili ove predloge standarda, a žele da stave na njih svoje primedbe, treba da ih traže od Savezne komisije za standardizaciju. Rok dostavljanja primedbi na sve napred navedene i anotirane predloge je 31 maj 1952 godine.

DK 389.6(100) : 66

O RADU MEĐUNARODNE ORGANIZACIJE ZA STANDARDIZACIJU (I.S.O.) NA POLJU HEMIJE

U okviru međunarodne organizacije za standardizaciju (ISO) obrazovan je tehnički komitet za hemiju, pod nazivom i oznakom ISO/TC 47 (ISO (Technical Committee 47)).

Ovaj komitet uključuje sledeće države — članice: Australiju, Austriju, Braziliju, Belgiju, Finsku, Francusku, Holandiju, Indiju, Italiju, Izrael, Jugoslaviju, Južno-Afričku Uniju, Kanadu, Mađarsku, Rumuniju, SSSR, Ujedinjeno Kraljevstvo, Urugvaj, Švedsku, Švajcarsku, Čehoslovačku i Čile.

Sekretarijatom Komiteta rukovodi Italija.

Prvi posleratni sastanak Komiteta održan je od 19. do 20. septembra 1950 god. u Milanu, na kome su bili prisutni predstavnici država članica: Francuske, Italije, Holandije, Ujedinjenog Kraljevstva, Švajcarske, zatim predstavnici Međunarodnog saveta za čistu i primenjenu hemiju, Generalnog sekretarijata ISO, pored sekretarijata Komiteta koga je predstavljao „Ente Nazionale Italiano di Unificazione” (UNI).

Juna 1950 god. sekretarijat je izdao izveštaj o sastanku u Milanu, sa zaključcima koji su doneti tom prilikom. Ti važniji zaključci, koji se odnose na delokrug rada Komiteta, sastoje se uglavnom od sledećeg:

Naziv i oznaka Komiteta: ISO/TC 47 — hemija.

Delokrug rada Komiteta ISO/TC 47 obuhvataće, uopšte, sve što je od interesa za hemisku industriju, a posebno hemiske proizvode koji se stalno upotrebljavaju u raznim granama industrije.

Vажnost delatnosti u međunarodnom pogledu.

Veliki broj hemiskih proizvoda predstavlja predmet znatnih međunarodnih razmena, a oni su često i sirovine za druge industrije. Zbog toga je razumljivo, od kolikog je značaja otklanjanje svih postojećih razlika između pojedinih nacionalnih standarda, što se mora postići zajedničkim međunarodnim sporazumom.

Predmeti delatnosti.

Standardizacije osnovnih hemiskih proizvoda obuhvatiće:

- a) nazive, hemiske oznake i definicije,
- b) metode ispitivanja,
- c) tehničke uslove (specifikacije).

U odnosu na industriske aparate i laboratorisku opremu, standardizacija će obuhvatiti terminologiju, simboličke oznake, dimenzije i primenu.

Program rada Tehničkog komiteta ISO/TC 47

A. Opšti deo:

- 1) opšti propisi za standarde koji se odnose na hemiju,
- 2) hemiske nomenklature, hemiske oznake i skraćenice.

B. Hemiski proizvodi i reaktivi za analitičke svrhe.

C. Aparatura:

- 1) laboratoriske opreme, sem laboratoriskog stakla i srodnih aparata koje proučava Komitet ISO/TC 48, određen za standardizaciju laboratoriskog stakla,
- 2) industriski aparati za opštu upotrebu u hemiskoj industriji.

D. Neorganska jedinjenja, kao što su:

- 1) sumpor i njegova jedinjenja,
- 2) alkalije: soda i potaša,
- 3) halogeni, njihova jedinjenja i persoli,
- 4) jedinjenja azota,
- 5) razni metaloidi i njihova jedinjenja,
- 6) jedinjenja metala uopšte: soli.

E. Organska jedinjenja, kao što su:

- 1) alifatični ugljovodonici,
- 2) aromatični ugljovodonici,
- 3) alkoholi i derivati,
- 4) organske kiseline.

F. Industriski gasovi, n. pr.:

- 1) vodonik,
- 2) kiseonik,
- 3) azot.

Pored toga, donete su još i sledeće odluke:

- a) **Red hitnosti u daljem radu:** odlučeno je da se teme uzimaju u rad po sledećem redosledu:

- 1) opšti principi,
- 2) opšte metode ispitivanja,
- 3) hemiski proizvodi i reaktivi za analitičke svrhe i
- 4) osnovni hemiski proizvodi (neorganski i organski).

- b) **Zaduženja za izradu pojedinih predloga:**

Francuska je zadužena da izradi predlog opštih principa za standarde koji se odnose na hemiju.

Ujedinjeno Kraljevstvo treba da izradi predloge za hemiske proizvode i reaktive za analitičke svrhe, u vezi sa U. I. C. (Međunarodnim savetom za čistu i primenjenu hemiju).

Italija treba da izradi predloge za mineralne hemiske proizvode koji imaju masovnu potrošnju.

Sem toga, biće pozvane sve države — članice Komiteta, bez obzira da li su bile prisutne na sastanku, da podnesu svoje predloge po pitanjima izloženim u redosledu hitnosti.

Detaljniji radni program biće ustanovljen docnije.

Predlog opštih propisa za standarde predlaže dva tipa standarda:

A. Tip standarda za hemiske proizvode:

1. Opšti deo:

- delokrug primene standarda,
- definicija proizvoda,
- terminologija,
- klasifikacija,
- simboli.

2. Način proizvodnje:

Uslovi i postupci pri proizvodnji (ovo samo u izuzetnim slučajevima, gde su druge osobine nedovoljne ili ispitivanja neprecizna, te se ovim može odrediti kvalitet proizvoda).

3. Tehnički uslovi (specifikacije):

- osobine sa odstupanjima: geometriske, fizičke, mehaničke, hemiske,
- uzorci: priprema, dimenzije i označavanje uzoraka,
- tehnika ispitivanja: geometrijsko, fizičko, mehaničko, hemisko,
- ambalaža i označavanje: žigovi, ambalaža, nalepnice.

4. Upotreba

— uslovi za upotrebu, čuvanje i održavanje u ispravnom stanju.

5. Dodatak odredbe o prijemu ili odbijanju (broj ambalažnih jedinica, broj ispitivanja, način tumačenja dobijenih rezultata, mogućnost za vršenje naknadnih ispitivanja).

B. Tip standarda za analizu hemiskih proizvoda

- predmet standarda,
- princip metoda analize,
- reakcije,
- reaktivi,
- aparatura,
- uzimanje uzoraka,
- način rada,
- iskazivanje rezultata,
- posebni slučajevi,
- primedbe,
- sastavljanje zapisnika o izvršenom ispitivanju,
- šema, način rada.

PREGLED VAŽNIJIH STRANIH STANDARDA uključenih u našu standardoteku

ASA = Sjedinjene Američke Države
CS = Sjedinjene Američke Države
BS = Velika Britanija
SNV = Švajcarska

N = Holandija
ISO = Međunarodna org. za standardizaciju
IEC = Međunarodna elektrotehnička komisija
NF = Francuska

UNI = Italija
DIN = Nemačka
NBN = Belgija

DK 001 — Terminologija

ASA Z24.1—1951 Terminologija za akustiku. Izdanje Udruženja za akustiku u saradnji sa Institutom radio-inženjera.

ASA C16.17—1951 Terminologija za piezo-električne kristale. Izdanje Instituta radio-inženjera.

DK 332 — Bankarstvo

ISO/TC 68 Standardizacija u bankarstvu. Standardne forme za otvaranje bankarskog kredita.

DK 538 — Elektro-magnetizam

IEC/TC 24 Električne i magnetske veličine i jedinice. Predlozi Švajcarskog nacionalnog komiteta.

DK 546 — Anorganska hemija

ASA A37.44—1951 Metodi uzimanja uzoraka i ispitivanja za kalcium hlorid.

ASA A37.37—1951 Kalcium hlorid.

DK 615 — Sanitetske potrebe

BS 1765:1951 Bolnički ormani.

DK 621.3 — Elektrotehnika

IEC/TC 1 Elektrotehnička nomenklatura. Revizija I izdanja (1938) Međunarodnog elektrotehn. rečnika. Grupa 15: Aparati za spajanje i regulaciju. Predlog Italijanskog nacionalnog komiteta. Izveštaj sa sastanka Komisije u Estorilu, 1—7 jula 1951.

DK 621—313 — Električne mašine i oprema

DIN 42900 Električne mašine, četkice za komutatore i klizne prstenove, odstupanja i dopuske.

IEC/TC 2 Klasifikacija materijala za izolaciju.

NBN 46—1951 Standardizovane vrednosti za nazivne napone i jačine struje.

NBN 146—1951 Propisi za olovne kablove sa izolacijom od hartije za telefoniju i signalizaciju, za industrijske i privatne mreže.

NBN 251 Specijalni propisi za male monofazne indukcione motore.

NBN 252 Specijalni propisi za trofazne indukcione motore, male i srednje snage.

- IEC/TC 18 Električne instalacije na brodovima. Prvi potpuni predlog kodeksa o elektroinstalacijama na brodovima.
- IEC/36 Izolatori za visoki napon. Međunarodna pravila za porculanske izolatore za vazdušne vodove sa minimalnim naponom od 1000 V i više.
- Din 48004)
48007) Izolatori za vazdušne vodove jake struje. 48012)
- BS 607:1951 Stubovi od armiranog betona za prenos električne energije i vuču.
- NF C 63—380 Utikači, priključci, produživači, elektromaterijal osiguran protiv eksplozija. Pravila. Predlog standarda.
- NF C 63—381 Utikači, priključci, produživači. Karakteristike. Elektromaterijal osiguran protiv eksplozije, tipovi za 16 A. Predlog standarda.
- NF C 63—382 Utikači, priključci, produživači. Karakteristike. Elektromaterijal osiguran protiv eksplozije. Tipovi za 40 A.
- IEC/TC 31 Vatrostalni aparati.
- IEC/TC 33 Učinski kondenzatori. Predlog pravila za kondenzatore u energetske sisteme. Primedbe Švedskog komiteta.
- DIN 49818 Električne lampe za železničke vagone.
- IEC/TC 34A Sijalice, podnožja i grla. Predlog pravila za sijalice sa volframovom niti, za opštu upotrebu. Primedbe Indiskog komiteta.
Predlog Međunarodnih pravila za sijalice sa volframovom niti, za opštu upotrebu. Primedbe Norveškog komiteta.
- IEC/TC 21 Akumulatori. Primedbe Britanskog komiteta.
- IEC/TC 35 Suve baterije. Britanske primedbe na pismo francuskog komiteta.
- DIN 44911 Električni aparati za grejanje. Dimenzije za lonce za kuvanje, pegle, grejne ploče, tave za pečenje.
- DIN 41141,143 Čvrsti kondenzatori od hartije.
- DK 621.39 — Elektrotehnika. Radio uređaji.**
- IEC/TC 12 Radio komunikacije. Potkomisija 2: sigurnost. Komentar Danskog komiteta na predlog IEC specifikacija sigurnosnih naprava na radio prijemnicima. Predlog specifikacija sigurnosnih uređaja za amplifikatore.
Potkomisija 1: merenja. Standardizacija mernja na televizijskim prijemnicima. Predlog pravila bezbednosti za amplifikatore vezane na mrežu.
Struje za kola sa muzičkom frekvencijom u aparatima za reprodukciju i modulaciju. Primedbe francuskog delegata.
Priključci i podnožja za audio kola aparata za reprodukciju i modulaciju. Primedbe britanskog delegata.
- BS 800:1951 Granice radio smetnji.
- ASA C16.18—1951 Metode za ispitivanje radio prijemnika na vozilima.
- ASA C16.15—1949 Standardne vrednosti za delove elektronske opreme.
- ASA C15.14—1949 Boje za označavanje, numerične vrednosti, decimalni multipli, i dopuštena odstupanja, za delove elektronske opreme.
- N V—1071 Radio navigacija (određivanje položaja pomoću radia).
- N V—1077 Elektro-akustika, pojmovi i karakteristične osobine.
- DK 621.88 — Mašinski elementi**
- BS 1768:1951 Precizno obrađeni šestougaoni zavrtnji, navrtke i ravne podloške, normalna serija.
- BS 1769:1951 Neobrađeni šestougaoni zavrtnji, navrtke (navoj UNC i UNF) i ravne podloške, teža izvedba.
- DK 621.9 — Alatne mašine. Alati.**
- ISO/TC 29 Sitan alat. Izveštaj sa sastanka Komisije u Parizu, 13 i 14 aprila 1951 g.
- ISO/TC 39 Mašine alatljike. Izveštaj Sekretarijata o sastanku Komisije u Parizu, aprila 1951 g. Grupa 3: „Elementi mašina”.
- BS 767:1951 Hidro-ekstraktori i centrifugalne mašine.
- DK 622 — Rudarska oprema**
- DIN 20018 Creva za vazduh, za rudarsku opremu.
- DK 625 — Građevinska oprema**
- DIN 5962—64 Vagoneti za izvrtanje, za kolosek 600 mm., zapremine 0,75—1 i 1,75 kubnih metara. Glavne dimenzije i delovi.
- DK 629.18 — Saobraćajna sredstva**
- N 1676—1704 Bicikl. Okvir, delovi, ispitivanje.
- DIN 72454—456 Upuštač za automobile, delovi.
- DIN 73365 Pumpe za gorivo, za automobilske dizelmotore.
- ISO/TC 22 Automobili. Cirkular upućen članovima Komisije 22.
- ISO/TC 8 Brodogradnja. Brodski vijci, dopuštena odstupanja u dimenzijama.
- ISO/TC 20 Vazduhoplovstvo. Primedbe francuskog delegata na dokumente spremljene za sastanak Komisije u Londonu.
U Londonu održan sastanak članova Komisije 19—21 novembra 1951 g. Naš predstavnik na ovom sastanku bio je Ing. Branko Kuzmanović.
- DK 637.12 — Poljoprivreda
- N 1507 Određivanje broja klica u mleku.
- N 962 Određivanje sadržine masti u mleku po metodi Gerbera.
- DIN 10070,072 Ambalaža za maslac.
- DK 656.05 — Saobraćaj**
- N 1900—1918 Saobraćajni signali.
- DK 66.02 — Hemiska industrija**
- ISO/TC 48 Laboratorisko staklo. Obaveštenja o sastanku Komisije, održanom od 29 oktobra do 2 novembra 1951 g.
- NBN 249 Minium.
- DK 662.6 — Goriva, Grejanje.**
- ISO/TC 27 Čvrsta mineralna goriva. Ugalj. Sastanak Komisije u Londonu, 10—14 decembra 1951 g.
Jugoslavija postala aktivni (P)član Komisije ISO/TC 27.
Rezolucija 4 — Sušenje uglja na vazduhu.
Rezolucija 7 — Upoređenje francuske i britanske metode za određivanje vlage u uglju.
Rezolucija 9 — Utvrđivanje sumpora u pepelu uglja i njegov uticaj na određivanje pepela.
Temperatura topljenja uglja i pepela koksa.

Osobine briketa od uglja.
Fosfor. Hlor. Arsenik. Forme sum-pora.
Uzimanje uzoraka uglja. Kalorimetri-ska bomba.
Rezolucija 31 — Benzolna kiselina kao kalorimetrski standard za određiva-nje vodene vrednosti kalorimetra.
Rezolucija 40 — Direktno određivanje vlage u uglju.
Rezolucija 43 — Određivanje ugljeni-ka i vodonika brzom metodom sago-revanja.
Rezolucija 76 — Formulari za analize uglja Ekonomske komisije za Evropu.

DK 664 — Pripremanje i konzerviranje namirnica

ISO/TC 52 Hermetički zatvoreni metalni sudovi za hranu. Prvi predlog preporuka ISO za standardizaciju sudova za hranu.

DIN 2023 Konzervne kutije.

DK 665.45 — Opšti propisi za mineralne masti i ulja

ASA A37.42 Metode ispitivanja emulziranog asfalta.

ASA A37.1 Metode ispitivanja penetracije bitumi-noznog materijala.

ASA A37.55 Emulzirani asfalt.

ASA A37.72 Metode ispitivanja specifične težine za asfaltnu i katransku smolu, dovoljno čvrstu da se njome rukuje u koma-dima.

N 928 Proizvodi mineralnih ulja. Određivanje pritiska pare po Rajdovoj metodi.

DK 666.75 — Vatrostalni materijali

BS 1758:1951 Šamotni vatrostalni materijal (opeke i profili), za upotrebu u petrolejskoj industriji.

DK 666.97 — Građevinski materijal. Cement. Beton.

ASA A37.70 Metode ispitivanja sadržine vazduha u sveže mešanom betonu, metodom pri-tiska.

ASA A37.69 Mešavina za beton.

DK 667.6 — Boje, močila. Premazi.

N 1533 Pigmenti boje. Način ispitivanja. Hromno zeleno.

DK 668.7 — Prerada tera

ASA A37.59 Metode ispitivanja brojeva sulfonacije ka-trana za puteve.

DK 669 — Metalurgija

DIN 17470 Legure za grejačke elemente.

DIN 50122 Ispitivanje čelika, proba na savijanje sa udarom tupo zavarenih sastava.

DIN 1745—46 Aluminijske gnječene legure za limo-ve i cevi.

BS 1775:1951 Čelične cevi za mehaničku i opštu upo-trebu.

NF A55—102 Obojeni metali. Legure cinka u polu-gama.

BS 1477:1951 Obrađeni aluminium i aluminijske le-gure za opštu tehničku primenu. Ploče.

Bs 1472:1951 Obrađeni aluminium i aluminijske le-gure, za opštu tehničku primenu. Od-kivci.

DK 677 — Tekstil

ISO/TC 72 Tekstilne mašine. Sastanak Komisije u Ševeningenu, septembra 1951 g.

DIN 60916 Rad u predionici.

BS 1675:1951 Kalemovi za direktno pređenje pamuka.

DK 678 — Industrija gume

DIN 53550 Ispitivanje gume, određivanje specifične težine mekane gume.

DK 679.5 — Plastične mase

DIN 53400—403 Ispitivanje omekšivača.

BS 1755:1951 Rečnik termina koji se upotrebljavaju u industriji plastičnih masa.

BS 1763:1951 Savitljivi filmovi i listovi od polivinil-hlorida, nepodržani.

DK 681.2 — Merila

DIN 862 Precizna pomična merila (šubleri).

DIN 1922. Trgovačke vage, drvena konstrukcija.

DK 685.64 — Gimnastičke sprave

N 1934 Gimnastičke sprave. Kladivo.

DK 687.174 — Odeća

BS 1661:1951 Ženski kućni mantili.

DK 69 — Građevinarstvo. Izgradnja kuća. Materijali.

BS 459 :Deo 4 Vrata od užljebljenih dasaka.

ASA A9.1 Propisi o izlazima u zgradama.

ASA A89.1 Građevinski propisi za armirani beton.

NF P23—431 Stolarija. Ragastov u kamenu.

N 1180 Vrata za stanbene zgrade. Rukovanje i pokre-tanje.

ASA A37.19 Metode ispitivanja organskih nečistoća u pesku za beton.

ASA A37.73 Metode ispitivanja žilavosti stena.

Štampa završena 20 februara 1952 god.

Izdavač: Savezna komisija za standardizaciju, Beograd, Admirala Geprata br. 16, tel. br 25-318. — Odgovorni urednik: Ing. Mile Ljubičić. — Nakladnik: Preduzeće za mikrofilmski servis i izdavačku delatnost, Savezne uprave za unapređenje proizvodnje, Beograd, Admirala Geprata br. 16, tel. br. 27-661 lok. br. 149. Privremena cena pojedinom primerku din. 30. Privremena godišnja pretplata din. 300. Štampa: Štamparsko-izdavačko preduzeće ptt, Beograd, Takovska br. 2. Pretplatu slati na tek. račun br. 1031-900913 neposredno na gore naznačenu adresu nakladnika.

